

Vit læra ikki fyri skúlan men fyri lívið

— Hetta eru pappírspróg, sum einki sýna, hvat tit veruliga duga í verki. Tað er nú, at tit skulu til at vísa, hvat tit veruliga eru verd, segði Arnbjørn Mortensen, rektari á Studentaskúlanum í Hoydølum m.a., tá teir nýggju studentarnir og HF-ararnir nú um dagarnar finga prógv síni handað.

Hann segði annars:

Tit sita her seinasta skúladag tykkara í Hoydølum veitsluskrýdd og skulu aftaná tógvíð stríð hava handað prógvini. Eg havi tey liggjandi her — tað er um somu tíð á ein hátt tit, sum liggja her umsett til töl. Eg havi bjálvar at byta út til 32 hf-arar við fullum prógvi í ár umframt nøkur, ið hava verið til einstakar lærugreinir ella hava betrað eitt eldri prógv, og so 109 studentar.

Nú hefur haf ikki so nógv ár á baki. Teir fyrstu komu í 1976, og við tykkum í ár hava vit havt 579 hf-arar við fullum prógvi umframt hesi somu árin í Suðuroy, sum eru vit eisini, 308. Samanlagt síðan 1976 887 hf-arar í Hoydølum og Suðuroy.

Men hjá studentaskúlanum er hetta eitt sermerkt ár. Hann fylti fimti tann 1. september í 1987, og skúlaárið 1987/88 er sostatt fimti ára føðingardagsárið, har tit hava tann søguliga lut at vera vörðin studentar. Tá ið skjótul varð settur á í 1937 við bert málsligari deild og 10 ár fram vörðu útklaktir 85 studentar. Tað vóru smá töl hvørt árið hetta tíðarskeiðið, tað lægsta 3, tað hægsta 13, tað var 8,5 í miðal. Við matematisku deildini afturat í 1947 fór at økja, og í tíðarskeiðinum 1949-60 var studentatalið 171, miðaltali 14,3. Í 1959 varð studenta- og prelinerskeið Føroya Løgtings, sum tað varð nevnt tá, roytt frá 2-ára skeiði til 3-ára gymnasium og realskúla, og teir fyrstu studentarnir av tí nýggja 3-ára slagnum — eins og tit — komu í 1962, og nú fóru

tølini at taka dik á seg, soleiðis at tey seinastu 27 árin millum 1962 og 1988 (og tá er 1962 við) eru útklaktir 1807 studentar. Samanlagt í øllum tíðarskeiðinum 1939-88 hava 2.065 fólk tikið studentsprógv her, í miðal 42 studentar. Og her í føðingardagsskúlaárinum hava vit so útklakt student, pisu, nr. 2000.

Hóast ilt er at halda saman upp á töl, tá ið ein ikki sær tey, skilst helst kortini, at studentatalið her er økt í sera stórt mál, síðan skjótul varð settur á í 1937, og at kalla «eksplósið» síðan 1962, tá ið teir fyrstu 3-ára studentarnir komu. Eg má nevna her, at í 1960, sum var seinasta árið við 2-ára skeiði, høvdu vit tað størsta talið í skeiðstíðini, 31 studentar. Í 1984 vörðu útklaktir 131 studentar, sum er tann størsti árgangurin av studentum, vit hava havt. Tað árið vóru 55 hf-arar, tilsamans 181 pisur. Í dag eru tit «bert» 141. Men plássíð her tykist framvegis nakað trongligt.

Hvi man vøksturin hava verið so stórir, síðan 1962, tá ið vit finga 3-ára studentaskúla, meir enn 1800 studentar umframt síðan 1976 stórt tal av hf-arum? Svarið má vera batnað samfelagskor og samfelags- og samferðsluviðurskipti hesa seinastu gott og væl fjórðingsöldina.

Foreldur hava til allar tíðir ynkskt børnum sínum tað besta, eisini viðvíkjandi útbúgving, men hava ikki altíð og allastaðni havt umstøður at seta ynkskið í verk. Men tá ið framhaldsdeildirnar so lið-

andi øktust og samferðsluviðurskiptini batnaðu, kom gongd á, og tá spardu føroyingar ikki at lata tey børnini, ið høvdu hugin og gávurnar, at sleppa í framhaldsdeild og aftan á tað á hægri útbúgvingarstovni, sum hugur stóð til. Góðir studningsmøguleikar frá SU, Statens Uddannelsesstøtte, hava havt sin lut í økingini av ungdomi í útbúgving, men tó helst fyrst og fremst hetta, at skúlagongdin hevur kunnað farið fram heima hjá okkum sjálvum, sum aftur ger sitt til, at tey ungu varðveita returnar til heimið og heimstaðin, kunnu koma oftari heim til hús, um tey ganga í skúla á øðrum stað. Sum

eisini eitt nú her í Hoydølum, avstaðsnæmingar hava møguleika at sleppa heim hvørt vikuskifti. — Men eitt annað eru tey út av lagi vánaligu bústaðarviðurskiptini her í Havn. Ynskiligt er við meira av bústöðum til sámuligan pris til fólk í læru, til meiri kollegiubygging. Okkurt er í umbúna, men neyvan nógv mikið, og alt tekur sína tíð.

Nú sita tit og leingjast eftir, at hesin seinasti skúladagurin skal fáa ein enda og at tit kunnu fáa hasi prógvini. Gevið tól, tað verður beinanvegin! Men nú eg einaferð havi tykkum her undir einum, skulu tit ikki sleppa undan at fáa at vita, at hetta eru pappírspróg, sum

Arnbjørn Mortensen,
rektari

tikið verður til, sum einki sýna, hvat tit duga í verki. Tað er nú, tit skulu til at vísa, hvat tit veruliga eru verd, hóast størri og smærri töl í prógvinum, og ikki minst í okkara tíð, sum í nógv ár hefur verið ein búskaparlig og umhvørvislig krepputið. Tað krevjast nógvir góðir heilar umframt teir mekanisku til at finna loysn á flækjunum í okkara litla samfelag eins og í heiminum sum heild.

Um skamma stund fara tit hiðani úr Hoydølum, og tey nógvu tykkara fara seinan dag at seta fótin her aftur, uttan kanska um fleiri ár, tá ið tit eins og foreldur tykkara nú koma saman við onkrum alva, sum tá skal hava prógv við handað.

Tit, sum í dag fáa handað students- ella hf-próg, standa við byrjanina av eini vónandi langari og eydnurikari

framtíð. Tey, sum í 1937 fóru undir studentaútbúgving í Føroyum, eru nú sera tilkomin fólk, sum standa við hin endan av lívsleiðini, og nøkur eru farin. Sama við teimum fylgjandi studentaflokkunum: kvinnur og menn komin til árs. Eg eri sjálvur ein av slagnum, var í tí fjórða studentaflokkinum í 1942, sostatt eitt «krigsprodukt». Ein í okkara flokki var nr. 20. Nr. 2.000 var ikki komin í eyga tá. Nógv vatn er runnið í havið síðan, og «verðin» var ungv.

Mín vón er, at tað tit hava nomið her, fer í tí verða tykkum til gleði og gagn.

«Non scholæ, sed vitæ discimuse», vit læra ikki fyri skúlan, men fyri liv á, er eitt gamalt latinskt orðatak.

Til lukku, ell, og góðan byr.

Frá pisufundinum í viðarlundini í Havn

